SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Lüganuse Vallavalitsus
valitsus@lyganuse.ee
Keskpuiestee 20, Kiviõli linn, Lüganuse vald
43199, Ida-Viru maakond

19.11.2026 nr 5.1-3/28023-1

ETTEKIRJUTUS

Ettekirjutuse tegemise aeg ja koht:

Vabariigi Valitsuse seaduse (VVS) § 75^1 lõike 4 ning Sotsiaalkindlustusameti peadirektori 02.06.2026 käskkirja nr 63 alusel, arvestades menetluse käigus kogutud tõendeid ja välja selgitatud asjaolusid, teeb Sotsiaalkindlustusameti üldosakonna järelevalve talituse üldkomponentide omanik Merlin Veinberg Lüganuse Vallavalitsusele (registrikood 77000223, asukoht Keskpuiestee 20, Kiviõli linn, Lüganuse vald) ettekirjutuse järgmise kohustusega:

Resolutsioon:

1. **Tagada, et abivajavast lapsest teada saamisel hinnatakse viivitamata lapse abivajadust ning lapsele pakutakse tema abivajadusele vastavaid meetmeid, kusjuures abivajaduse hindamine peab vastama LasteKS § 28 lõigetes 1 ja 2 sätestatud nõuetele.**

Alus: LasteKS § 17 lõige 1 punkt 3, mille kohaselt on KOVi ülesanne lastekaitse korraldamisel abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamine ja lapse abistamiseks meetmete pakkumine. LasteKS § 28 lõige 1, mille kohaselt tuleb enne abivajavale lapsele sobiva meetme kohaldamist hinnata lapse abivajadust koosmõjus LasteKS § 28 lõikega 2, mille kohaselt peab lapse abivajadust hinnates lastekaitsetöötaja või lapsega töötav isik andma hinnangu lapse füüsilisele, tervislikule, psühholoogilisele, emotsionaalsele, sotsiaalsele, kognitiivsele, hariduslikule ja majanduslikule seisundile ning last kasvatava isiku vanemlikele oskustele.

Täitmise tähtaeg: 31.07.2027.

Sunniraha hoiatus: juhul, kui käesolev ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, rakendab Sotsiaalkindlustusamet Lüganuse Vallavalitsusele VVS § 75^1 lõike 4 alusel sunniraha 1000 eurot.

2. **Tagada, et kõigi last mõjutavate otsuste vastuvõtmisel, vastu võtmata jätmisel ning eri võimaluste vahel valimisel selgitatakse välja lapse huvid, kuulatakse laps ära tema vanust ja arengutaset arvestaval viisil, hinnatakse otsuse mõju lapse õigustele ja heaolule ning kujundatakse põhjendatud seisukoht lapse huvide kohta, lähtudes otsuse tegemisel neist kui esmatähtsast kaalutlusest.**

Alus: LasteKS § 21 lõige 1, mille kohaselt tuleb kõigi last mõjutavate otsuste vastuvõtmisel, vastu võtmata jätmisel ning otsuse kavandamisel eri võimaluste vahel valimisel selgitada välja lapse huvid ning lähtuda otsuse tegemisel nendest kui esmatähtsast kaalutlusest.

LasteKS § 21 lõike 2 punktid 1-3, mille kohaselt tuleb lapse huvide väljaselgitamiseks selgitada välja kõik asjassepuutuvad lapse olukorra ja isikuga seonduvad asjaolud ning muu informatsioon, mis on vajalik, et hinnata otsuse mõju lapse õigustele ja heaolule; selgitada lapsele kavandatava otsuse sisu ja põhjuseid, kuulata laps ära tema vanust ja arengutaset arvestades sobival viisil ning võtta lähtuvalt lapse vanusest ja arengutasemest tema arvamus arvesse ühe asjaoluna huvide väljaselgitamisel; kõiki asjassepuutuvaid asjaolusid kogumis hinnates kujundada põhjendatud seisukoht lapse huvide kohta seoses kavandatava otsusega.

Täitmise tähtaeg: 31.07.2027.

Sunniraha hoiatus: juhul, kui käesolev ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, rakendab Sotsiaalkindlustusamet Lüganuse Vallavalitsusele VVS § 75[1] lõike 4 alusel sunniraha 2500 eurot.

3. **Tagada, et juhtumikorralduse rakendamisel koostatakse juhtumiplaan ning kavandatakse lapse abistamiseks vajalikud tegevused ja meetmed, samuti rakendatakse abi osutamisel võrgustikutööd sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud juhtumikorralduse põhimõtteid järgides.**

Alus: LasteKS § 29 lõige 2, mille kohaselt tuleb abi osutamisel rakendada võrgustikutööd, järgides juhtumikorralduse põhimõtteid sotsiaalhoolekande seaduse § 9 lõikes 2 sätestatud korras.

Täitmise tähtaeg: 31.07.2027.

Sunniraha hoiatus: juhul, kui käesolev ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, rakendab Sotsiaalkindlustusamet Lüganuse Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 1000 eurot.

4. **Tagada, et kümne päeva jooksul abivajavast lapsest teada saamisest tehakse otsus juhtumikorralduse algatamiseks, algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale ametiisikule.**

Alus: LasteKS § 29 lõige 3, mille kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus kümne päeva möödumisel abivajavast lapsest teada saamisest tegema otsuse juhtumikorralduse algatamiseks või algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale ametiisikule, koosmõjus LasteKS § 17 lõike 1 punktiga 3.

Täitmise tähtaeg: 31.07.2027.

Sunniraha hoiatus: juhul, kui käesolev ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, rakendab Sotsiaalkindlustusamet Lüganuse Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 1000 eurot.

5. **Tagada, et abivajava lapse abivajaduse hindamisel ja abi osutamisel selgitatakse välja lapse arvamus, dokumenteeritakse see ning lisatakse lapsega seotud juhtumiplaani seaduses ettenähtud juhtudel.**

Alus: LasteKS § 29 lõige 5, mille kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus abivajava lapse abivajaduse hindamisel ja abi osutamisel välja selgitama ja dokumenteerima lapse arvamuse ning lisama selle lapsega seotud kohustuslikule juhtumiplaanile, kui eriseadus ei sätesta teisiti.

Täitmise tähtaeg: 31.07.2027.

Sunniraha hoiatus: juhul, kui käesolev ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, rakendab Sotsiaalkindlustusamet Lüganuse Vallavalitsusele VVS § 75¹ lõike 4 alusel sunniraha 1000 eurot.

Ettekirjutuse täitmisest palume informeerida Sotsiaalkindlustusametit kirjalikult elektronposti aadressil info@sotsiaalkindlustusamet.ee või merlin.veinberg@sotsiaalkindlustusamet.ee hiljemalt määratud täitmise tähtajaks.

Vaidlustamisviide

Juhul kui haldusakti adressaat leiab, et haldusaktiga või haldusmenetluse käigus on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi, on tal õigus esitada vaie Sotsiaalkindlustusametile või kaebus halduskohtule 30 päeva jooksul arvates päevast, millal vaide või kaebuse esitaja vaidlustatavast haldusaktist teada sai või oleks pidanud teada saama.

Ettekirjutuse vaidlustamine ei peata selle täitmise kohustust ega täitmiseks vajalike abinõude rakendamist. Sunniraha võib määrata korduvalt kuni ettekirjutus on täidetud. Kui adressaat ei tasu sunniraha, edastatakse see kohtutäiturile täitemenetluse alustamiseks. Sel juhul lisanduvad sunnirahale kohtutäituri tasu ja muud täitekulud.

Menetluskäik ja põhjendused

Sotsiaalkindlustusamet algatas 27.05.2024 Lüganuse Vallavalitsuses järelevalvemenetluse, mille eesmärgiks oli kontrollida kohaliku omavalitsuse üksuse poolt lastekaitsealase töö ja sotsiaalteenuste ning muu abi korraldamist. Järelevalve tulemused on kirjeldatud 15.07.2024 järelevalve aktis nr 5.1-3/16564-4.

Akti punktides 2.1.– 2.11. kirjeldatud puuduste osas otsustas Sotsiaalkindlustusamet teha järelkontrolli.

Sotsiaalkindlustusamet algatas Lüganuse Vallavalitsuses järelkontrolli 08.09.2026. Järelkontrolli tulemused on kirjeldatud 06.11.2026 järelevalve kokkuvõttes (järelkontroll) nr 5.1-3/26843-1.

Eesti Vabariigi põhiseadusest tulenevalt otsustavad ja korraldavad kõiki kohaliku elu küsimusi kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad seaduste alusel iseseisvalt. Kohalikule omavalitsusele võib panna kohustusi ainult seaduse alusel või kokkuleppel kohaliku omavalitsusega. Riik on kohalikule omavalitsusele pannud LasteKSiga kohustused ja ülesanded laste õiguste ja heaolu tagamisel ning lastekaitse korraldamisel, võttes arvesse sihtrühma haavatavust. Kohaliku omavalitsuse üks põhimõtteid on seaduste järgimine oma ülesannete ja kohustuste täitmisel.

Järelkontrollis tuvastati, et olulised puudused lastekaitsetöö korraldamisel ei olnud kõrvaldatud või esinesid jätkuvalt. Kontrollitud menetlustes ilmnes endiselt juhtumeid, kus abivajavast lapsest teada saamisel ei olnud lapse abivajadust hinnatud viivitamata või ei olnud hindamine läbi viidud seaduses nõutud ulatuses. Samuti tuvastati, et otsuseid juhtumikorralduse algatamiseks, algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale ametiisikule ei olnud tehtud seaduses ette nähtud tähtaja jooksul või ei olnud need nõuetekohaselt dokumenteeritud. Kontrollitud menetlustes esines puudusi ka lapse arvamuse väljaselgitamises ja dokumenteerimises ning lapse huvide sisulises väljaselgitamises. Lisaks ilmnes, et juhtumikorraldustes puudusid juhtumiplaanid ja tegevuskavad. Nimetatud puudused ei ole üksnes formaalsed menetlusvead.

Eelhindamise eesmärk on saada esmane ülevaade lapse abivajadusest otsustamiseks, kuidas peab sekkuma. Abivajaduse hindamise eesmärk on tagada olukord, kus lapsele ei osutata juhuslikke ja käepäraseid meetmeid, mis kohaliku omavalitsuse üksusel olemas on, vaid selgitatakse välja lapse tegelik vajadus ning planeeritakse sobivaid meetmeid nende vajaduste rahuldamiseks. Lapse abivajadust hinnates peab lastekaitsetöötaja andma hinnangu lapse füüsilisele, tervislikule, psühholoogilisele, emotsionaalsele, sotsiaalsele, kognitiivsele, hariduslikule ja majanduslikule seisundile; last kasvatava isiku vanemlikele oskustele. Lastekaitsetöötaja või lapsega töötav isik peab lapse abivajaduse hindamisse kaasama lapse ja last kasvatava isiku või lasteasutuse, kus laps viibib.

Juhul, kui lapse abivajaduse hindamisel ilmneb, et mitmetele valdkondadele hinnangu andmiseks teave puudub, siis ei saa seda vaadelda, kui probleemide puudumist, vaid on vaja koguda lisateavet hinnangu andmiseks. Lastekaitsetöötaja peab suutma põhjendada, miks ta leiab, et

lapsel ei ole konkreetses valdkonnas vaja abivajadust hinnata. Lastekaitsetöötaja võib mõnes valdkonnas jõuda järeldusele, et probleeme ei esine, kui lastekaitsetöötaja on tegelikult kogunud teavet, seda analüüsinud ning dokumenteerinud, mille põhjal ta selle järelduse tegi. Kui mõni valdkond jäetakse põhjendamatult hindamata või käsitletakse seda pealiskaudselt, võib lapse abivajadus jääda tuvastamata.

Juhtumikorraldus on lubatud jätta algatamata ainult juhul, kui lapse abivajadus on võimalik rahuldada ühekordse meetmega. Kui abivajava lapse abivajadus ei saa rahuldatud ühekordse meetmega, on kohalik omavalitsus kohustatud algatama juhtumimenetluse, hindama lapse abivajaduse ja koostama abimeetmete rakendamise tegevuskava. Juhtumikorralduse rakendamata jätmine olukorras, kus laps vajab tegelikult pikaajalist ja mitmekülgset tuge, on suur risk, et abi piirdub üksikute, ajutiste meetmetega. Selline lähenemine ei lahenda lapse tegelikke vajadusi ega kõrvalda probleemi põhjuseid. Tulemuseks võib olla lapse olukorra halvenemine või korduv sekkumisvajadus. Juhtumiplaani koostamine ja tegevuste ajastamine on praktilised tööriistad, mis aitavad tagada, et lapse huvid on kaitstud mitte ainult otsuse tegemise hetkel, vaid kogu menetluse vältel. Otsus juhtumikorralduse mittealgatamise kohta peab olema sisuliselt põhjendatud ning tuginema veendumusele, et lapse abivajadus on võimalik lahendada ühekordse meetmega.

Lisaks tuvastati järelkontrollis, et menetlustesse ei ole osades juhtumites kaasatud lapsi. Lastega töötamisel on üks peamisi põhimõtteid lapse hääle ja lapse arvamuse kuulamine ning kui lastekaitsetöötaja jätab lapse arvamuse kuulamise vahele või tõlgendab seda valesti, on oht teha ekslikke otsuseid. Seetõttu ei saa lapse abivajaduse hindamine, lapse arvamuse väljaselgitamine ja dokumenteerimine olla pinnapealne ega lastega läbiviidavad vestlused põhjalikult eesmärgistamata ja analüüsimata. Kindlasti ei saa neid tegevusi jätta tegemata. Nimetatud nõue tagab parimal võimalikul moel abivajava lapse arvamuse väljaselgitamise kohustuse täitmise ja sellega võimaluse korral arvestamise ning on tihedalt seotud LasteKS § 21 (lapse huvidest lähtumine) rakendamisega.

Otsuseid juhtumikorralduse algatamiseks või algatamata jätmiseks tehti enamuses kontrollitud menetlustes viivitusega või ei tehtud seda üldse. Juhtumikorralduse algatamine/mittealgatamine on lastekaitsetöötaja otsus. Äärmiselt oluline lapse ja pere abistamisel on kümne päeva jooksul abivajavat lapsest teada saamisel teha otsus juhtumikorralduse algatamiseks või teha kaalutletud otsus, põhjendandes, miks juhtumikorraldust ei algatata. Otsus peab tuginema abivajavast lapsest saabunud teate sisule, eelhindamise käigus kogutud infole lapse ja pere kohta ning lapse ja vanemate arvamusele. Juhtumikorralduse võib jätta algatamata vaid juhul, kui lapse abivajadust on võimalik rahuldada ühekordse meetmega.

Kui kohaliku omavalitsuse üksuses ei ole lastekaitsetöötajatele loodud töökorraldust, mis võimaldab lastekaitsetöötajal täita ja järgida kõiki seaduses sätestatud nõudeid (nt lastekaitsejuhtumi menetlemist ja selle raames tehtavaid (menetlus)toiminguid, teatud last puudutavate otsuste tegemist ning kohaliku omavalitsuse üksuse ja selle ametnike kohustusi lapse abistamisel), siis ei ole kohaliku omavalitsuse üksuses ka loodud nõuetekohaseid tingimusi lastekaitsetöö tegemiseks. Kohalike omavalitsuse üksustel on üsna lai otsustusvabadus, kuidas lastekaitsetööd oma haldusterritooriumil korraldada. Samal ajal piiravad otsustusõigust lastekaitsealaste ülesannete täitmisel mitmed LasteKSis ja SHSis kehtestatud nõuded ja kohustused, mida kohaliku omavalitsuse üksus ja/või lastekaitsetööd tegev ametnik peavad järgima.

Kohalik omavalitsus on esimene asutus, kelle poole on lastel või abivajavate laste vanematel võimalus pöörduda ning abi saada. Sotsiaalkindlustusamet on järelevalvet teostades juhtinud tähelepanu tuvastatud asjaoludele ja andnud soovitusi lastekaitsetöö nõuetekohaseks korraldamiseks (järelevalve akt nr 5.1-3/16564-4). Ka on väljatöötatud ja Sotsiaalkindlustusameti kodulehel avaldatud erinevad juhised lastekaitsetöö korraldamiseks. See tähendab, et Lüganuse Vallavalitsus on olnud teadlik nii oma seaduslikest kohustustest kui ka sellest, millisel viisil tuleb lastekaitsetööd nõuetekohaselt korraldada. Asjaolu, et puudused on jätkunud ka pärast tähelepanu juhtimist ja soovituste andmist, viitab sellele, et leebemad järelevalve meetmed ei ole olnud piisavad õiguskuuleka olukorra saavutamiseks.

Eeltoodust tulenevalt on vajalik teha ettekirjutus, millega kohustatakse tagama lastekaitseseadusest tulenevate põhinõuete täitmine lapse abivajaduse hindamisel, juhtumikorralduse üle otsustamisel, lapse huvide ja arvamuse väljaselgitamisel ning abi osutamise planeerimisel. Ettekirjutus on sobiv meede, kuna see on suunatud tuvastatud rikkumiste kõrvaldamisele ja õiguskuuleka olukorra saavutamisele. Ettekirjutus on vajalik meede, sest varasem tähelepanu juhtimine, soovituste andmine ja järelkontroll ei ole viinud puuduste kõrvaldamiseni. Vähem koormavad meetmed ei ole osutunud piisavaks, et tagada seadusest tulenevate kohustuste täitmine viisil, mis kaitseks lapse õigusi tõhusalt ja järjepidevalt.

Sunniraha hoiatuse tegemine on põhjendatud, kuna tegemist on korduvate ja sisuliste puudustega valdkonnas, kus viivitus või mittenõuetekohane tegutsemine võib otseselt kahjustada lapse heaolu, turvalisust ja arengut. Sunniraha hoiatus ei ole karistus, vaid ettekirjutuse täitmise tagamise vahend.

Sunniraha hoiatuste suuruse määramisel on arvestatud nii tuvastatud rikkumiste laadi kui ka iga ettekirjutuse punktiga kaitstava õigushüve ulatust. Ettekirjutuse punktides 1, 3, 4 ja 5 sätestatud kohustused puudutavad konkreetseid toiminguid lapse abivajaduse hindamisel, juhtumikorralduses ja lapse arvamuse dokumenteerimisel. Nende kohustuste täitmata jätmine kahjustab lapsele abi osutamise õigeaegsust, järjepidevust ja läbipaistvust. Ettekirjutuse punkt 2 puudutab aga kõigi last mõjutavate otsuste sisulist alust – lapse huvide väljaselgitamist ja nendest kui esmatähtsast kaalutlusest lähtumist. Tegemist on lastekaitsetöö keskse põhimõttega, millest sõltub ka teiste menetluslike ja sisuliste toimingute õiguspärasus ning sobivus lapse tegelike vajaduste suhtes. Kui lapse huve ei selgitata välja või neist otsustamisel ei lähtuta, võib see mõjutada kogu lapse suhtes tehtava otsuse põhjendatust ja asjakohasust. Seetõttu on punktis 2 sätestatud kohustuse rikkumise võimalik mõju lapse õigustele laiem ning selle täitmise tagamiseks on põhjendatud määrata suurem sunniraha hoiatus summas 2500 eurot. Ülejäänud ettekirjutuse punktide täitmise tagamiseks on piisav ja proportsionaalne sunniraha hoiatus summas 1000 eurot iga rikkumise kohta.

Arvestades rikkumiste süsteemset iseloomu, nende mõju laste õiguste tagamisele ning asjaolu, et varasem tähelepanu juhtimine ja soovitused ei ole toonud kaasa vajalikku muutust, ei oleks üksnes formaalne ettekirjutus ilma mõjusa sunnivahendi hoiatuseta piisav.

Ettekirjutus ja sunniraha hoiatus on konkreetsel juhul proportsionaalsed. Nende eesmärk on tagada kohaliku omavalitsuse üksuse tegevuse kooskõla seadusega valdkonnas, kus kaitstav õigushüve – lapse õigused ja heaolu – on eriti kaalukas. Ettekirjutus ei pane kohaliku omavalitsuse üksusele uusi seadusväliseid kohustusi, vaid kohustab täitma talle seadusest juba tulenevaid ülesandeid nõuetekohaselt. Sunniraha hoiatus on mõõdukas, kuna selle eesmärk on motiveerida kohustuste täitmist ning selle suuruse määramisel on arvestatud tuvastatud rikkumiste laadi, ulatust ja korduvust.

VVS § 75[1] lõike 4 kohaselt on sunniraha ülemmäär 9600 eurot rikkumise kohta. Sotsiaalkindlustusamet määrab käesolevas ettekirjutuses sunniraha hoiatused üksikute kohustuste lõikes kogusummas 6500 eurot. Sunniraha suuruse määramisel on arvestatud, et tuvastatud rikkumised puudutavad lastekaitsetöö põhielemente – lapse abivajaduse hindamist, lapse huvide ja arvamuse väljaselgitamist, juhtumikorralduse üle õigeaegset otsustamist ning abi süsteemset planeerimist. Arvestatud on ka seda, et puudused on ilmnenud korduvalt ning varasem järelevalvemenetlus ja järelkontroll ei toonud kaasa kõigi rikkumiste kõrvaldamist. Seetõttu on vajalik määrata sunniraha hoiatus sellises ulatuses, mis on piisavalt mõjus ettekirjutuse täitmise motiveerimiseks, kuid jääb samas proportsionaalseks tuvastatud rikkumiste raskuse ja eesmärgiga saavutada seadusele vastav olukord.

Sunniraha hoiatus on kohustuste täitmise tagamise meede ja seda rakendatakse juhul kui ettekirjutus jäetakse hoiatuses märgitud tähtaja jooksul täitmata.

Vastavalt haldusmenetluse seaduse § 40 lõikele 1 andis Sotsiaalkindlustusamet võimaluse enne ettekirjutuse tegemist Lüganuse Vallavalitsusel esitada oma arvamus ja vastuväited kavandatava ettekirjutuse kohta hiljemalt 16.11.2026 (06.11.2026 kiri nr 5.1-3/21314-4).

Lüganuse Vallavalitsus esitas 16.11.2026 kavandatava ettekirjutuse kohta arvamuse, mille kohaselt võetakse järelkontrollis väljatoodud tähelepanekuid ja ettekirjutusi tõsiselt, sealhulgas õppekohana ning suunaks edasise töö parandamiseks. Ühtlasi selgitas Lüganuse Vallavalitsus, et lastele ja peredele on vajaminevad teenused ja abi tagatud ning seda ka olukorras kui laste abivajaduse hindamine on viibinud. Teenuste eest tasub Lüganuse Vallavalitsus täies ulatuses ise.

(allkirjastatud digitaalselt)
Merlin Veinberg
üldkomponentide omanik